

FA 5 A 66

ISTITUTO MUSEO DI STORIA DELLA SCIENZA

ANEMOGRAPHIA
M. EGNATII DANTIS
Mathematicarum Artium in Almo
Bononiensi Gymnasio
Professoris

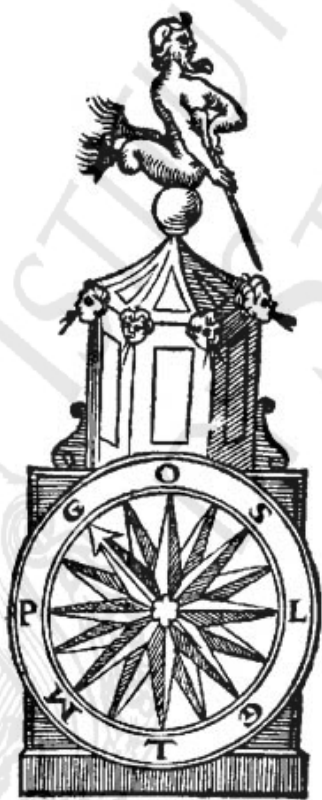
In Anemoscopium Verticale instrumentum ostensore Ventorum.
His accessit ipsius instrumenti constructio, ut nihil in hac
materia amplius desideretur.

AD AMPLISSIMUM D. IO. PETRUM GHISLERIVM
*Vir. Sig. S. D. N. Referendarium, Romandiola,
Exarcatusq; Ravenna
Præsides.*

I N D I C O

A
D
V
E
R
S
O
S

S
A
L
V
S

Andronica

Turrismar.

BONONIAE, Apud Ioannem Rofium MDLXXVIII.
Curie Episc. & S. Inquisit. concessu.

ATTI DELLA SOCIETA' DI SCIENZE

pubblicata per cura della
Commissione di Scienze
della R. Accademia di Scienze, Lettere e Belle Arti

Volume LXXV - Fascicolo I - Anno 1911

Per abbonamenti e vendite
presso la Direzione della
Accademia di Scienze, Lettere e Belle Arti

1911

1911

Per abbonamenti e vendite
presso la Direzione della
Accademia di Scienze, Lettere e Belle Arti

3

P E R I L L V S T R I .
A C R E V E R E N D I S S I M O

D. IO. PETRO GHISLERIO

VTR. SIG. D. N. REFERENDARIO,

ROMANDIOLAE, EXARCHATVSQ.
RAVENNAE PRAESIDI.

F. EGNATIVS DANTES S. P. D.

*V*M anno superiori, dum urbem Perusum, & Umbriam Prouinciam administrares, amplitudini tuae visum fuerit, ut non solum agrum Perusinum iustis interuallis dimetirer, atque describerem, sed etiam ut in tuarum aedium aula depicto pariete designationem eam coloribus explicarem, feci id quidem sedulo, & simul ut magis extaret obseruantiae in te meae signum, Anemoscopium in eadem aula, praeter cetera ornamenta, Ventorum inquam indicem instrumentum extraxi. Illius igitur instrumenti explicationem, & fabricam, quam ad amplissimum Cardinalem Paleotum antea conscripseram, nunc ad te quoque mittendam censeo. quam quidem eo iucundiores tibi fore putavi, quod audiam te simile instrumentum iussisse in amenissima tua villa Romana fabricari. Accipias igitur munusculum hoc meum, quod & si leue est, valeat mihi tamen ad obseruantiam in te meam aliqua ratione significandam. multum enim tibi me debere sentio, tum ob ea, quae priuatim a te in me collata sunt officia, tum etiam ob insignia tua publica, & in patriam meam merita. Intelligit enim Perusum ita te per illud tempus in illa administratione gessisse, ut maiori vel iustitia, vel benevolentia, ac studio a nulla unquam antea administrari potuerit. Vale Bon-

noniae IIII. Kalend. Augusti

MDLXXVIII.

D V O D E C I M VENTORVM SERIES.

Quattuor oppositis veniunt è par-
tibus orbis,
Quos circum varij dextra,
laeva; feruntur,
Impelluntq; leues aduersis fla-
tibus auras.

Frigidus à summo descendit Aparctias axe,
Circius àa Zephyrum Boreas hunc cingit ad ortum,
Auster ab aduerso pluuias inducit Olympo,
Ab Lybe qui dictum, dictum quoq; spectat ab Euro
Insper Et verno flat Subsolanus ab ortu,
Solstitium huic sociat retrahentem nubila ventum,
Brumalesq; tropæ violentum flatibus Eurum,
Occiduo Zephyrus de Cardine spirat, at ipsum
Africus hyberno contingit Sole caente,
Ac simul Argestes aestiuo Solstitiali.

5

ANEMOGRAPHIA
M. EGNATII DANTIS
ORDINIS PRAED. IN
ANEMOSCOPIVM

∴ instrumentum ostensorem Ventorum, ∴
à se primò inuentum, & publicè
∴ ∴ Florentiæ, ac Bononiæ ∴ ∴
constructum.

AD ILLVSTRISS. ET REVERENDISS.
GABRIELEM PALAEO TVM S. R. E. CARD.
AMPLISSIMVM BONON. ANTISTITEM,
in omni disciplinarum genere
eruditissimum.

SCRIPTVRVS de numero, ac positione Ventorum, ac de cæteris eorum qualitatibus, vt clarius intelligatur ANEMOSCOPION verticale instrumentum, quod à me primùm excogitarum, & Florentiæ olim constructum; occasione tamen sumpta ab Andronici Cirreitis marmorea turri Athenis collocata, nunc verò denique tua gratia, quanta potuit diligentia, elaboratum, & si difficilis sit, ac impedita materia propter varias, multiplicesq; sententias aliorum, conabor tamen efficere, vt huius libelli neque sit iniucunda, neque admodum, vt spero, inutilis lectio.

Dicam igitur primùm de Ventorum numero nominibus, atque ordine tam apud Græcos, quàm Latinos seruatis; deinde ordinem, diuisionē, & nomina, quibus Hydrographi vtuntur; denique singulorū flaturū proprietates, ac statuta répora paucissimis verbis coarctabo. Nam prolixitas inutilis est obrutis, & fastidiosa ingeniosis. Itaque, vt rem aggrediar, paulò altius exordium ducam. Cum enim omnis, quæ à ratione suscipitur de aliqua re institutio, debeat à diffinitione proficisci, vide-

bimur non ab re diffinitionem eius rei, de qua verba facturi sumus, præmittere, ut clarè pateat totius nostræ narrationis sermo.

VENTUS igitur est agitatio vaporis sicci, & calidi sublatis in aerem virtute radiorum à Sole, ac syderibus proficiscentium, vel ut vim & naturam propriam diffiniamus. Ventus est vapor terrestris subtilis ad mediam aeris regionem ascendens. Et fit Ventus ex contentione exhalationum earum, quæ subleuantur è terra, cum vaporibus in media aeris regione frige factis, qui si deorsum ferantur, & ascendentibus exhalationibus occurrant, excitatur pugna. Cum enim exhalatio propter alias, quæ ex imo subsequuntur exhalationes, non possit amplius deorsum regredi, nec etiam ulterius sursum ferri ab occurrente frigore impedita, iam in transversum feratur, necesse est, & quanto maior fuerit exhalationum, & vaporum copia, tanto etiam maiore impetu Venti feruntur, aeremq; impellunt; & hæc est præcipua causa, cui Venti obliquo cursu ferantur. vel quia (ut ait Aristoteles) aer in orbem motu primi mobilis torquetur, & ita circumueunt Venti, ut ferè alter alterius flatum excipiat, & nunquam, vel admodum raro aduersi Venti simul spirant; alter enim alterius vim deprimit, & fortior debiliori semper reluctatur: quamobrem ut plurimum contrarijs temporibus contrarij etiam Venti spirant, ut inferius dicitur. Principium itaque motus Ventorum ex alto, materia verò ex imo ducitur; nam terra est ipsorum genitrix, ex cuius lateribus, tanquam ex utero, prædeunt. Cæli autem & sydera occulta quadam vi eos inde cient, eorum verò sedes & locus in medio inter cælum, & terram scilicet in aere.

Cum autem Venti nullo sanè discrimine spirant vndique, pro locorum qualitate diuisa accipiunt nomina. Nam antiquiores Ventorum nomina & numerum, secundum numerum, & qualiter angulorum, siue cardium Mundi posuerunt. Sunt autem Mundi cardines quattuor Oriens, Occidens, Septentrio, atque Meridies, sic etiam quattuor tantum Ventos constituerunt, qui ex his angulis spirant, vel quia non plures norant, vel quia reliquos his quattuor, velut rectoribus, ac ducibus, complectebantur. Et ideo Homerus quattuor tantum Ventos numerat, cum ait,

A summo Boreas, Notus imo spirat Olympo,

Occasum infedit Zephyrus, venit Euris ab ortu.

Sequens verò ætas octo addidit, & ita Ventorum numerus in duodecimum excreuit, ut singuli flatas proprijs vocabulis discernerentur, quos ita distribuerunt, ut terni in quattuor cæli partibus existerent, ut legitur apud Manilium.

In Anemoscopium Verticale.

7

Incipientes itaque ab eo, qui spirat ab Oriēte Aequinoctiali, vocatus est **S V B S O L A N V S**, vel Solanus, quod sub sole, quasi à via media solis, seu Aequinoctiali spirans, ex quo etiam Græci **ΑΠΗΛΙΟΤΗΝ** appellatum dicūt, quasi *ἀπὸ τοῦ ἡλίου δδούμενον*, idest à sole expulsū, vel emissū, & si alii vocatum velint à Pelio monte, vnde promanat.

Ab Oriente Brumali **V V L T V R N V S**. à volādo veteribus dictus, quod altè spiraret, Vulturisq; volatum imitaretur, Græcis **ΕΥΡΟΣ** nominatur, quasi rectè, & salubriter fluens, vel *ἀπὸ τοῦ ἑὸς ῥίον*, idest ab oriente sole spirans, manansue.

Ab Antartico circulo **E V R O A V S T E R**, siue Aeous spirat, sic vocatus, quia inter Eurum, & Austrum locum tenet, Græcis **ΦΟΙΝΙΚΙΑΣ** à Finicia regione dictus.

A Meridie **A V S T E R** ab hauriēdis aquis, vel ab Austero, cum aspiratione careat, *ἀσπυρος* enim suavi contrarius dicitur, sic Græcis **ΜΟΤΟΣ** ab humore, siue humiditate dictus est.

A V S T E R A F R I C V S inter Meridiem, & occasum Brumalem situs est, Græcis **ΛΙΒΟΝΟΤΟΣ**, propterea quod inter *λίβιν* & *ἰότος*, siue Austrum, & Africum spiret.

Ab occasu verò Brumali **A F R I C V S** à regione, vnde ad nos euolat, appellatus, Græcis **ΛΙΒ** à Libia dictus.

Ab occasu Aequinoctiali **F A V O N I V S** à fouendo, vel fauendo, Græcis **ΖΕΦΥΡΟΣ** à *ζόφος*, καὶ *ῥίον* à nubilo, siue occasu spirans.

Ab occasu Solstitiali **C O R V S**, qui & **ΑΡΡΕΣΤΗΣ** utroque græco nomine, Corus enim à *καυρόν*, idest desicco, dictus; vnde, & alio nomine Caurus dicitur, alter verò à fulmine sic appellatus est.

C I R C I V S in circulo arctico inter Septentrionē, & occasum Solstitialem, sic dictus à giratione in circum, Græcis **ΘΡΑΣΚΙΝΣ** à *θράπτω*, idest conturbo, itemque Olympias ab alijs nominatus.

A Septentrione **S E P T E N T R I O** sic dictus à septenario stellarū Virgæ maioris, minorisue præcipuarū numero, qui Græcis **ΕΡΕΑΣ** nominatur à strepitu, vel sono, quē excitat; Itemq; *ἀπασπυρίας*, quod ab Arcto confurgat, non incommodè etiam dexter posset dici, quod à dextrâ solis exorientis egrediatur, vt Auster sinister.

A Q V I L O ab Aquilæ præpeti volatu dictus, vt Festo placet, Græcis **ΜΕΣΗΣ**, cum sit medius inter Septentrionem, & ortum Solstitalē in circulo arctico.

Ab exortu Solstitiali spirat **H E L L E S P O N T I V S**, à loco dictus, Græcis **ΚΑΙΚΙΑΣ** ab vrendo, vel potius *ἀπὸ τοῦ καίκασι*, idest à ridendo, quod veluti ridendo, & tanquam blandiendo nubes ad se alliciat.

Et hæc

8 M. Egnat. Dant. Anemographia

Et hæc sunt duodecim Ventorum nomina cõmunia tam Græcis, quam Latinis, ut numerat Aristoteles, & apud Latinos Varro, licet fuerint qui viginti quattuor Ventos posuerunt, quod placuisse Vitruuio legimus. Sed aliquando hæc nomina variantur pro diuersitate gentium, ut Diores Melen, vocant medium inter Aquilonem, & Cæciam, cui ex aduerso dicit Aristoteles nullum flatum respondere. Plinius vocat Melen illum, qui interiacet inter Libs, & Notum. Strabo Argestem, hoc est Corum vocat album Austrum; hic enim Ventus præter Austri consuetudinem, & naturam paucas admodum nubes colligit, & ut Seneca inquit, mollis est. ex quo colligitur Argestem diuersum esse à Coro vento violento, & rapaci. Alii Septentrionem Hypercentiam, siue Aparctiã vocant, & Aquilonem Boream, sicut quibusdam Auster (quoniam à Lybia alitabitur) nuncupabatur. Vicini quoque Venti, cum vicinis nomina sæpè commutant, ut Aquilo non rarò pro Septentrione, & cõtra Septentrio pro Aquilone, Boreas verò pro utroque vsurpetur, sic Vulturinus, & Eurus pro Subsolano, Subsolanus pro Vulturino, & Euro, similiter alii vicini pro aliis sibi proximis apud diuersos auctores sumuntur. Denique Venti, qui è terra surgunt, Alani dicuntur, & cum ad mare pergunt, Apogæi, & cum è mari redeunt, Tropæi dicuntur.

Constat igitur ex superiori Ventorum partitione in mudi parallelis pro varietate regionum, distancias huiusmodi lateralium Ventorum ab ipsidem quattuor principalibus fore diuersas. Nam ortiua, atque occidua tam æstiuua, quam hiemalis solis amplitudo accidit tantò maior, quantò alter polorum fuerit super Horizontem magis eleuatus, veluti ex cap. xvj. Spheræ vsus à nobis cõscripti videre est. At propter hoc, & quia numerus duodenarius erat nimis subtilis, & prolixus, sicut superior erat nimis hebes, & breuis, proximæ ætati inter vtranque media ratio placuit, quæ ex numerosam ad breuem apposuit quattuor, hoc est quæ ex duodenario Ventorũ numero nimis prolixo ademit quattuor, quos addidit quaternario numero nimis heberi, & ita in vniuersum numerus Ventorum in octenarium excreuit. Vti Vitruuius refert, Andronicus Cirrestis quattuor his cardinalibus Ventis totidem medianos interposuit. Nam Subsolano, & Septentrioni Aquilonem interiecit. Huic ex opposito Africum, Subsolano, & Austro Euum interclusit. Huic denique à fronte Caurum posuit. Hanc rationem secuti sunt neoterici Hydrographi, & Nautæ, at existimantes à quacunque Horizontis parte flatuosam illam, atque lateraliter motam Ventorum exhalationem procedere, diuiserunt Horizontis ambitum in partes inuicè æquales in eo, qui sequitur, modo. Iam constitutis quattuor ipsis Ven-

In Anemoscopium Verticale. 9

torum præcipuis regionibus, è quattuor mundi cardinibus prodeuntibus, scilicet Orientis, & Occidentis æquinoctialis: Septentrionis, atque Meridiei: Inter hos iterum quattuor Ventos statuere ab eisdem cardinibus æquè distantes, & ita fuerunt octo; inter quos iterum totidem collocarunt, quos vocarunt medios Ventos, ex quibus consurrexerunt sexdecim, quos tandem bipartientes Ventorum quadrantes appellarunt; Ex his ergo duorum & triginta Ventorum summa colligitur, ut in vtraque facie instrumenti, quod in tuis ædibus est, clarè licet inspicere, in quibus peripheriæ Mundani Horizontis circumferentiam designat, quæ quidem, ut dictum est, diuiditur in quattuor quadrantes, duabus videlicet lineis rectis, sese ad pares angulos secantibus in centro ipsius peripheriæ, quæ quidè lineæ ab Hydrographis, in chartis Hydrophicis, seu nauigatorijs nigro lineantur, & mundi cardines distinguunt, à quibus spirat quattuor cardinales Venti, scilicet in exteriori facie à littera T. ut nostrates nauæ vocant Tramontana, à cuius opposito puncto O. Ostro, à littera L. Leuante, & denique à littera P. Ponente. Quilibet inde quadrans bifariam diuiditur, binæq; prioribus similes producuntur rectæ lineæ nigræ, & orthogonales, reliquos primarios Vétos indicantes, uti in iam dicta anteriori facie instrumenti in littera M. Maestro, in G. inferiori Greco, à cuius opposito in G. superiori spirat Garbino, & ab S. Sirocco, velut in interiori aulæ facie instrumenti inspicere est. Quælibet inde pars octaua bifariam diuisa est; ex quo consurgunt totidem octo partes intermedia, medios Ventos representantes, viridi colore ab Hydrographis signatæ, accipientes denominationem à lateribus Ventis, uti is, qui inter Tramontana, & Greco situs est, vocatur Grecotramontana, & qui inter Greco, & Ponente est, dicitur Greco-ponente, & sic de reliquis. Tandem quælibet sextadecima pars peripheriæ bifariam distribuitur, & à qualibet diuisione per centrum rectæ lineæ rubræ producuntur discernentes Ventorum principalium quadrantes, quorum denominatio incipit semper à proximo, ut ea quarta, quæ est inter Tramontana, & Grecotramontana, vocatur quarta di Tramontanagreco, & ea, quæ est inter Greco, & Tramontanagreco, dicitur quarta di Grecotramontana; & idem dicimus de reliquis, ut patet in superiori figura. Non ignorandum est tamen, quòd superioribus Ventorum nominibus Hydrographi Itali tantum vtuntur, quæ quidem variantur pro ratione, vel vsu locorum, linguarumve diuersitate, & Nauarum impositione, seruata tamen diuisione, quæ vna communis est omnibus in chartis Hydrographicis, quarum utilitates hominibus innumeræ sunt, & ut Cornelij Gemmæ verbis vtat. Pro Deum immor

10 M. Egnat. Dant. Anemographia

talem quid tandem Reip. quid principibus viris in vita præstantius dæsi potest? qui ut non solum in terris ius habeant, verum & surdi pelagi, tempestatumq; pericula innumera quasi sub pedibus pressa contemnant? illi dominantur, illo hæctenus incerto, iam certum designent tramitem, ac qualis cæca leui filo vestigia rexit Paliphæ, ita & in dubio dudum freto vias non ancipites secentur? Quod vel sapientis dicto refragari videtur, dum inter ἀνοσιώτα numerat iter in medio mari. Quin hoc vno præsidio licebit innumeras sirtes, scopulos, Scyllas, Carybdas, Cyclopū iuga, ac vasta deuitare præcipitia. Hoc vnum Vlysi in tot erroribus defuit, hoc Diomedii, atque Aeneæ, cum tot annos in sale iactati, vix tandem operta telluris, & speratæ patriæ portum contingere. Hæc sunt, quæ de numero, & positione, siue ordine Ventorum dicenda videbantur. Deinceps ad eorum qualitates, & tempora, quibus singuli spirant, accedamus.

Mirari autem aliquis posset, cum Ventus nihil aliud sit, quàm mota exhalatio in aere, vnde tam diuersas qualitatum alterationes recipiat. Exhalatio enim semper est calida, & sicca; Ventorum autem alij sunt humidi, alij frigidi, alij calidi &c. Respondendum illas Ventorum qualitates aduentitias esse, atque aleitas, non autem insitas, prout enim loca calida, aut frigida, arida, aut humida, foetida, aut amæna flando permeant, sic illorum qualitatum afficiuntur, illasq; tanquam proprias recipiunt. Hinc Messalla in libro de scientia motus orbis inquit; Ventus est naturatus secundum modum, quem inuenit de accidentibus, permutatus de accidente ad accidens, & ex calore ad frigus, & ex siccitate ad humiditatem, & è contra, &c. Hi duo autem Boreas, & Notus, præcipuè mutant cum situ naturam suam; oriuntur. n. ambo ex locis frigidis, perflantes postea loca calida alterantur secundum situm locorum. Quapropter Auster in Africa est serenus, quia nondum transit Mediterraneum mare; Aquilo verò nubilus, quia transiit mare, & inde multum humoris secum attrahit. Secus autem apud nos his accidit, cum Septentrio sit serenus, Auster autem nubilus. Hinc autem est, quòd Aristoteles ait; in Byzantio Boream esse clarum, & salubrem, in Tessalia turbidum, & pluuiosum, illuc. n. per montes, huc verò per arenas accedit, & per loca calida. Hinc Seneca ait; Auster in Italiam pluuias impellit, & Aquilo in Africam rejicit. Item Venti alienam à sua natura affectionem mutantur à vicinis proximis, ut Vultur nus, quamuis Subsolani principis sui, seu cardinalis naturam referat calidam, & siccam, tamen ab Austro vicino aliquid humoris tepidi trahit, imò aliquando in Austrum conuertitur. sic & Cæcias Subsolani come-

cum

In Anemoscopium Verticale.

11

cum ad Septentrionem vergat, & debeat cum Subfolano esse calidus, frigoris tamen non parum à Septentrione assumit. idem de reliquis latera-
libus est iudicium.

At nunc, vt singulorum flatuum qualitates examinentur, à **SUBSO-**
LANO, vt superius factum est, incipiemus. Est enim Subfolanus ventus
vt plurimum calidus, & siccus, purus, salubris, potissimum mane, hie-
me frigidus, & gelu auget, noctu plerunque silet, & oriente Sole vi-
res acquirit. Si pluat eo flante (quod rarius fit) non prius cessabunt stil-
lando nubes, quam Solis radij occidant. Subfolanus flores producit, &
ad fructus parat germina, & herbas, plantas adultiores facit, corpora sa-
na conseruat. Hic Ventus cælo sereno flare incipiens de die, in no-
ctem perseverat.

VULTURNVS Septentrionalibus nubes congregat; sæpissimè sub
fine humidus, & tonitruosus, & si à serena cæli parte incipiat, nõ diu du-
rat. Hoc quoque spirante omnia solita maiora apparèt, vt Arist. inquit.

EMROAVSTER calidus, & humidus, & eo flante alto cælo radian-
tia fulmina apparent.

AUSTER pollens fulmine, morbidus, æstuosus, generat nubes, &
pluuias, nisi diutius spiret, tunc enim serenitatem, & suffocantem calo-
rem adducit; Ouidius vocat eum aquaticum, & alibi de ipso ait. Con-
traria tellus. Nubibus asiduis, pluuiosq; madescit ab Austro.

AUSTERAFRICVS est nobis pluuiosus, & quandoq; cuncta sono-
ro concutiens tonitruo; temperatus; inclinatur magis ad humiditatem,
quam ad calorem, & quia est Austri lateralis, etiã morbifer, & noxius est.

AFRICVS frigidus est, & tempestuosus, humidusq; fert nubes, Vir-
gilius procellosum eum nominat primo Aeneid. Creberq; procellis
Africus, & vastos tollunt ad sidera fluctus. Africus, & Cæcias nubibus
cælum obducunt. Cæcias crassioribus, Africus exilioribus.

FAVONIUS temperie quadam caloris, & humidi niues, glaciemq;
resoluit, huiusq; flatu purpureos flores humus offert vere comanti, ad cu-
ius flatum animantia omnia, plantæq; luxuriantur; quare à Lucretio
Genitabilis, & à Pontano Genialis dicitur. Favonio flare incipiente vites
sunt purandæ, arbores inserendæ, oleæ tractandæ, & fruges curandæ, atq;
hunc Ventum oleæ spectare debent.

CORVS procellosus, imperuosus, grandinosus, & violentus est, præ-
sertim si à Iouis, siue Mercurij cum Arcturo coniunctione concitetur.
In fine Autumni est grandinosus, & calamitarum præcipua causa. Fe-
bruario autem plerunque niuosus; Martio verò grandinat, & procel-
losus euertit æquora.

12 M. Egnat. Dant. Anemographia

9 CIRCIVS vel Olympias niues generat, & grandines, & niuium auctor cum impetu ruit.

10 SEPTENTRIO frigidus, siccus, serenitatisq; auctor est, quare ab Homero dicitur αἰθρηνίτης .i. serenitatem faciens. In Italia est violentus, & sonori flatus. Frigefacit, exsiccat, contrahit corpora, nubes pellit, aeremq; pestiferum leuat, itaque Ouidius sic inducit eum loquentem.

Apta mihi vis est, qua tristia nubila pello,

Hac freta concutio, nodosaq; robora verto,

Induroq; niues, & terras grandine pulso.

11 A QVILLO, quoniam ex alto ruit, valde gelidus, & siccus est. Florescentibus arboribus, ac germinanti viti perniciosus est. nec raro nos insigniter frustratos vidimus, cum flaret continuo aliquot diebus.

12 HELLES PONTIVS inconstantior, & frigidior est Subsolano, valido flatu subinde molestus, nubes colligit, collectas vix dissoluit.

Orientalis autem Venti omnes ferè propter caliditatem, & siccitatem, habentes tamen aliquid humiditatis, & frigiditatis admixtum, dicuntur consolidare, & ad maturitatem ducere ea, quæ ab Occidentalibus procreata videntur, cum spirant in exortu Pleiadum cum vigesimo sexto gradu Tauri ad initium ferè æstatis, & ideo iuuenum capita euomere finguntur, quasi illis tribuant post imbecillitatem infantiae, robur, & consoliditatem. Venti ab ortu flantes, diuturniores sunt ijs, qui ab occasu spirant. Orientalibus, & Septentrionalibus Ventis, atq; plagis patefaciendæ sunt cellæ vinariæ, granaria, pomaria, claudeda vero sunt hæc eadem Occidentalibus, & Meridionalibus tam Ventis, quam regionibus. Ciuitates, & domus inter Orientem, & Septentrionem sitæ ab omni infectione, contagioneq; liberæ, salubres sunt, quare Architecti periti, & duces exercitus sagaces, hunc Ventum præcipuè obseruant in ædificando, vel castra metando, vt morbos, & aerem perniciosum excludant.

Occidentales Venti in fine diei salubriores sunt, quod à sole repurgentur, & accessu temperatiores fiunt, quam in exortu ipsius solis. Orientales verò è contra. Tam Occidentales quam Orientales Venti à iuuenibus efflari finguntur, propter existentem in illis caliditatem præcipuè, & humiditatem, quæ quidem qualitates in occidentali Subsolano maxime reperiuntur, qui temperie quadam caloris, & humidi niues, glaciemq; resoluit, & cum flare incipit, efficit, vt terra flores emittat, & ver ipsum aduenter, eaq; causâ dicuntur occidentales Venti exptiere flores: Franc. Petrarca de ipso ait. *Zefiro torna, e' bel tempo rimena.* præcipuè verò spirare solent vere ante Arcturi vespertinum exortum,

In Anemoscopium Verticale.

13

tum, quo tempore aduentare solent Hyrundines, vnde Chelidonij, & Ornithiæ nuncupantur, vt Plinio placet. Eo etiam tempore canes impedit, ne inter venandum obodorari feras possint delitescere, humilis enim circa terræ latera fertur, plurimū gustus, & olfactus sensum hebetare creditur. Venti Orientales, & Occidentales nō sunt ita crebri, ac frequentes, vt Septentrionales, & Meridionales, propterea quod sol per orientis, ac occidentis loca continuo permeando, calore suo, materiam Ventorum consumens, non patitur eos ibi diutius consistere.

Septentrionales Venti cum sint vniuersè frigidi, & sicci, serenitatisq; auctores, facile omnes corporum superfluitates absumunt, frigus. n. constipat, ac cogit corporum substantias, ideoq; & omnes actiones naturales, & animales intendunt. Aer enim frigidus nos ambiens, vt dictum est, constringendo cutim naturalem calorem repellit, & in profundo corporis concludit, qui deinde augetur, & ad omnes naturales, animalesq; actiones vehementior insurgit, hinc Ptolomæus ait, Ventos Septentrionales esse saluberrimos, & citi adoue summo, qui vt ipse est auctor omnium salutis, ita etiam hi Venti salubriores reliquis existunt, qui quoniam & conseruationis, & vitæ longitudinis causa sunt, ac propterea frigiditatem habent, & siccitatem cum sensibus communem, ex seniorum hominum ore emitti finguntur, & ideo expuere grandines, & tonitrua dicuntur.

Noxij autem omnes Australes Venti sunt, quia putredinis auctores, fautoresq; existunt, calidum, & humidum temperamentum aer acquirit his spirantibus. Pessimij, ac putredini obnoxij; quare tunc neque cellaria, neque granaria aperiri debent, præsertim si fenestras habeant illis oppositas. Sæuiiores isti tempestates excitant in mari, quam Boreales, aut cæteri, nam è loco calido exilientes vapores plures, tempestatum alumnos, secum adducunt, multisq; superfluitatibus corpora replent, ideo grauedines, & sensuum debilitates, & capitis inducunt, vertigines faciunt, & auditum obtundunt. ideo, cum Venti Australes sæpè animantium mortis causa sint, à mortuis exhalari, mortuorum capita expuentibus, finguntur. Cauendum denique est, ne multorum Ventorum effectus vnus tantum existimes, sic. n. fiet, vt Boreas aliquando pluuiosus esse videatur. Porro qualitates temporum sunt decem & octo, vt tradit Cardanus libro. 2. quadr. tex. 62. quod si tempora sint incostante, id non ex vno Vento, vel raro, sed ex pluribus diuersisq; Ventis euenit.

Nunc ad prouinciales, seu particulares Ventos transeamus. Vocantur autem, teste Seneca, prouinciales Venti, qui certis in locis vbi nascun-

14 M. Egnat. Dant. Anemographia

tur commorantur, & quia non ex uniuersi latere sumunt impetum, eorum vires ad longiores tractus spatia non sufficiunt.

Sed quemadmodum ex leui, atque ex modica materia nascuntur, ita etiam deficiente materia illico concidunt. Aliquando vero sunt quedam particule cardinalium Ventorum, aut calore, aut frigore loci, aut etiam montium altitudine, aut vallium profunditate ab illis abscessa, vt refert Arist. de Aquilone, qui iuxta Corinthu tortuose spirat, propter reuerberationem, quam ibi in montibus subitinet. Et Sciron loca tantum circa Athenas infestat, quia per saxa Scironis diuellitur ab Argeite, qui quidem Ventus paululum supra in Thessalia, vbi ab Olympo dirimitur, Olympias vocatur. Strabo etiam Zephyros a scironijs saxis, vnde spirant, Scirones ab Arhemensibus appellari ait. Item Narbonelibus peculiaris Ventus Circius exiit, qui nec ad vicinas quidem huius provincie vrbes peruenit, de quo Seneca; Circius Galliam infestat, cui edificia quassanti, tamen incolę gratias agunt, tanquam salubritatem cęli sui debeant ei. Augustus, cum in Galia moraretur, templum illi & vouit, & dicitur. Eodem modo Athaballus Apuliam infestat, ex quo Apulus est dictus, & adeo etiam infestat peste, & hieme rigore; vt cum circa Bruma flat, acerrimo suo frigore ita omnia refacit, vt postea nullis possit solibus recreari, ideoque dicitur a noxa, detrimentoque adferendo illi nomen est inditum. Iapix in Calabriam, Syrus in Syriam, Carbasus in Siciliam, Detracidas in Pontum, & Carægis in Pamphylia tantum grassatur. Sunt præterea alij innumerabiles a fluminibus, stagnis, sinibus, ac provincijs nominati, & suę quique regioni tantum noti, vt Seneca scribit, scilicet nullam esse regionem, quæ non habeat aliquem statum a se nascentem, & circa se cadentem.

Nunc autem quid de statibus Ventorum temporibus antiqui sentiant, animaduertendum superest, videlicet qui fiat & quod sine certa tempora, & veluti statim dies Ventorum, quibus incipiant, ac etiam flare desinant. Superius etenim dictum est materiam Ventorum esse exhalationem calidam, & siccam; quæ quidem vt materia non est determinata, ac certa, sed vaga, ac fluxa; at quia efficientes sunt statim, ac certis vicibus quotannis recurrit, effectum aliquo modo statum; ac certum producit in materia habili, ac sequaci. Sol enim præcipue, ac reliqui planetę excitant, & rursus dissipant Ventorum materias, vt Aristoteli placet 2. Meteororum. Vere autem, & Autumnu plurimi spirant Venti, quia exhalationes sunt plurimæ, vel ob apertos a contraria qualitate terrę meatus, vel quia solis calor debilis illas non potest dissolvere. Ac ita autem, ac hieme minus spirant, quia terrę gelu contracta non potest

In Anemoscopium Verticale.

15

hieme exhalare vapores, & ab ætlu confumitur Ventorum materia.

In Veris principio Fauonij flare incipiūt circa diem Februarij tertiā, vel quartam, existente Sole in vigesimoſexto gradu Aquarij. Hi dicuntur mollire cælum, hoc eſt mitigare frigus hibernum: quapropter Poetæ deſcriptiones Veris à flatu Fauonij ordiūtur. Cur autē hoc die poſtiſimum hi Venti flare incipiant, non pōt reddi in materia certa cauſa. Obſeruatiōibus tantum deprehenſum eſt, ita plerunque accidere. Veruntamen in noſtro climate his temporibus hæ obſeruatiōnes ad amuſſim non congruunt, forſitan propter anticipationem æquinoctiorū, & quia aliæ nunc ſtellæ, quàm olim, cum Sole in vigesimoſexto gradu Aquarij aſcendunt, & occidunt.

Ornithiæ, ſeu Chelidoniæ Venti Septentrionales, quamuis nonnulli putent eos Occidentales eſſe (vt ſuperius tactum eſt) incipiunt ſpirare vno, & ſeptuageſimo die poſt Brumam; eo quòd nomine ea ratione appellantur, quod eo tempore hyrundinum, & aliarum auium aduentum denunciant. Subſolanus flare incipit circa exortum Pleiadum, quæ cum vigesimoſexto gradu Tauri oriuntur Prodrōmi, id eſt præcurſores ſunt Aquilonum flatus, & nomen habent, quia præcurrunt Eteſias. Sunt autem Eteſiæ Aquilonares Venti, at non vnius tantum cardinis, ſed ſerè totius hemiſpherii, quod eſt inter Fauonium, & Subſolanum. Appellantur autem Eteſiæ, hoc eſt anniuerſarii, quia certo, ac ſtato anni tempore recurrant, biduo ſcilicet poſt Caniculam. Ariſt. ait Eteſiarum cauſam eſſe niues in Septentrionali plaga liqueſcentes, & hinc eſſe affirmat, quòd hi Venti magis ſua ſtata tempora ſeruent, quàm reliqui. Eteſiæ interdium tantum ſpirant, cum noctu huiuſmodi Ventis materia deſiciat. tunc enim, cum ex nocturno frigore congelata ſint omnia, reſolui deſiunt; qui quando tardius manè prodeunt, ſonniculoſi, ac delicati à nautis, teſte Seneca, dicuntur. Australes Venti noctu, quàm interdium vehementiores ſunt cæteris; quia exhalatio adeo calida eſt, vt noctis frigore non ſic deprimi poſſit, quin proprio calore ſublata valentior inſurgat. Interdium vero calore rareſcit, & aliquando abſumitur, vnde interdium non tanta vi ſpirant, quanta noctu.

Contrarium in Septentrione accidit, qui interdium vehementior eſt calore excitatus.

Venti ab ortu flantes uberiorem habent materiam, quàm Occidentales; quia exhalationes frigore noctis collectæ, ſole ex oriente caleſcunt, ac eleuantur. Obſeruatum autem habemus, quòd Septentrionales Venti impari ſerè deſiunt numero, ſcilicet dierū, vt tertio, quinto, ſeptimo, &c. At Venti aliquando ſinguli, aliquando bini, magnis etiam tēpeltatiōibus

etiam

16 M. Egnat. Dant. Anemographia

etiam tres flare consueuerunt. Nec prætereundum esse existimo, quòd Eudoxus tradidit, easdem tempestatum vices exacto quadriennio redire, idq; propter diem intercalarem. Post verò Orionis ortum tranquillitas in mari exoritur maxima, vsque ad Etesias, & Prodomos, idest à quinto ferè Kal. quint. ad vj. Kal. sextilis. Rursùm septem diebus ante, & totidem post brumam, idest à die Sancti Nicolai, vsque ad vigesimam Decembris magna est aeris tranquillitas, ac tunc mare sternitur Alcyoni fœturæ, quæ aues maritimæ cum sint, media hieme sic nidus suos in mari faciunt, vt aquis supernatent, & in his oua pariunt, & pullos excludunt.

Atqui Venti flaturi sint per totum mensem lunarem, teste Marone, indicatur ex his, qui spirant quarto post nouilunium die, illi enim vt plurimum per integrum mensem spirant. Cælum cum rutilo ardore rubescens, præcipue vespere iuxta Occidentem plerunque Ventos portendit. Ventorum vis ibi imbecilla est, vbi flare incipit, quo autem longius progreditur eo maior fit, & manifestior. Et quicumque Ventus flauerit si feruidus sentiatur, pluribus diebus perseverabit.

Denique non debet silentio prætermitti, quòd de repentinis flatibus in nostro Instrumento non potest reddi certa ratio vnde spirent, cum non à certis angulis mundi orientur. Huiusmodi enim sunt Frigor, Procella, seu Enephias, Vortex, vel Typhon, Turbo, sine Prester, & cæteri repentini flatus, qui subito magno fragore orientur, & sevas tempestates præcedunt, & comitantur. Causa horum Ventorum est nubes cui sunt inuoluti. Primi sunt rari, & ruentes torrentium instar, & vocantur fragores, alii sunt impetuosiores, & vocantur Procella à *περοκίλασι*, idest euerto, siue Enephias, quasi subito, & magna vi ex nubibus erumpens, & maximas tempestates præcedit. Fiunt autem hi Venti quando multum sicci spiritus in nube eleuatum fuerit, quando verò depresso sinu arctius rotati effregerint, hoc est arctiore exitu rotati eruperint extra nubem, vocatur Typhon, à fumando, vehemèti à impulsione incedit instar ardentis rotæ in girum agitatis arbores, & nauigia comprehendens frangit. Differt à procella, quòd hic humilior, & angustius rotatur, ille latius vagatur, & occurrentia contorta, hoc est circumacta frangit.

Turbo vocatur quando maiore hiatu nubis erumpit cum fragore maximo prosteruens, ac conterens, quicquid obstiterit. Albertus ait eum non ab aliqua plaga mundi spirare, sed de nube deuolui.

Idem dicitur, nihil ad Anemoscopium nostrum spectare speciem illam, siue differentiam flatuum, qualis ex specu quodam in aditu Illyrici

In Anemoscopium Verticale.

17

turbini similis emicat, siue erumpit procellas, tunc videlicet quādo aliquid in hunc specum iniicitur, vt Pontanus in Meteoris refert. & Plinius libro 2. de Cirenica etiam Aups, quae Abistis facta est, emicat Auster, excitatq; tales arenarum fluctus in his locis, quales in mari procellae oriuntur. Estq; fabulosa aura in templo apud Delphos, qua afflati homines, subito fatidico spiritu corripuntur. At Echo non ex aliqua flatuum parte, sed ex reciproata voce gignitur. Fit enim quando aer percussus voce cedit subinde, donec in durum aliquod, & concavum corpus deferatur, à quo vi repulsus redit eò, vnde primum egressus est. & propter celeritatem motus eisdem fonos retinet, ac eò reducit, vnde accipit; in corpore plano dum percutit aer, idem non accidit. cedit enim ad latera, & elabatur, ac evanescit vox. in cauo autem densatur, ac veluti congemnatur, quare eandem vocem refert, & repellit, velut acta pila. Ut tandem ad id, vnde principium sumpsimus, noster reuertatur sermo, illa Senecæ sententia probanda non est, Ventum scilicet esse tantum aerem motum sine vlla exhalationum materia. Nam Ventus est quidem motus aer, sed cū exhalatione, ita vt exhalatio semper cum Vento coniuncta sit. Reijcienda etiam est Astrologorum quorundam opinio, qui dicunt, vel radios Solares sua vi agere, atque impellere aerem, vel ex cōcitato, & assiduo Mercurij cursu id accidere, qui sua perpetua agitatione feriat aerem, quæ quidem opinio absurda est. cum corpus Mercurij nō contingat aerem, & stellæ non agant in hunc aerem motu suo formaliter, sed virtualiter, & virtute influxus, ac radiorum luminis, qua virtute stellæ, & præsertim Mercurius, plurimam Ventorum materiam excitant, ex qua Venti postea existunt, ad eam autem rem radij Solares plurimum conferunt, dum radios Mercurij fouent, illis enim adinuculantur in præparanda, & subleuanda plurima Ventorum materia, cumq; illa sit valdè sicca, atque terrestris exhalatio, dubiū nō est, eam potissimum à Sole cieri, atque agitari. Neque tantum Mercurius in ciendis Ventis efficax est, sed reliqui planetæ secundum suas triplicitates, quemadmodum præclare scribit Ptolomeus libro secundo quadripartiti, quæ quidem vis, & efficacia ciendi Ventos, erraticis stellis data est ab eo, qui producit Ventos de thesauris suis.

FINIS.

ANEMOSCOPII VERTICALIS INSTRUMENTI FABRICA.

M. Egnatij Dantis Ord. Prædicatorum.

V M Ventorum cognitio tantopere sit in vita hominum utilis, & necessaria, profectò forent ab omnibus eorum varietates, ac motus omni conatu perdiscendi. Si quidem procreator ipse mundi, rerumq; omnium opifex Deus ab initio ea lege ipsos condidit, & esse voluit, vt eorum flatu aer, aqua, terraq; ipsa temperaretur, hæc q; regio conseruaretur, quæ fuerat ad animantium habitationem facta; vtq; tempestatum constitutiones eadem, constansq; natura perpetuò seruarietur; imbres nobis reducerent, reductosq; opportuno tempore cohiberent, id autem, vt semina possent ipso Veris tempore fruges emitte- re, ac fructus suam ipsorum perfectionem assecuti, maturescerent. Crea- ti præterea fuere venti, vt aerem perpurgarent, pestilentias, & cæteros morbos depellerent, quos improbi vaporis è terra excitati corruptio cõ- ficeret; quod quidem facilè quis intelliget, si flantibus austris, quantum sint oppressa corpora nostra, quantum affecta, grauiq; molestia repleta sint intelligat; contra, quàm leuia, læta, & ad hilaritatem conuersa, si ex Septentrione spirent. Declarant id etiam aues ipsæ sereno cælo per aerè hilari garrulitate palantes, secus verò, spirantibus austris, quod eo tem- poris cælum est turbidum, in siluis, & sepibus omnino delitescentes. Atque ea res efficit; vt hæc ipsa cognitio plurimi semper apud omnes homines, vel ab ipsis mundi primordijs fuerit, vt in sacris passim litteris conspicitur; & si primus Ventorum obseruator, quiq; ipsos primum distinxerit, & in ordinem redegerit, Eolus exitisse dicatur Heleni filius. ipsam verò nauigandi scientiam ad Phœnicos primos eius inuentores referunt, ob egregias utilitates, quas ea in re ab exquisita Ventorum co- gnitione capiebant. quod quidem illustrius hac nostra tempestate ex- tat, qui maiori quodam ordine sic eorum simus effecuti distributione, vt explorata, certa q; ratione Oceanum incolumes, nõ secus ac terram lustrare possimus. Verum non illud prætermittam, nos hanc nouã ven- torum rationem Imperatori Carolo Magno acceptã referre. eius enim virtute, & diligentia factum est, vt nos hanc nouam in duas, & triginta

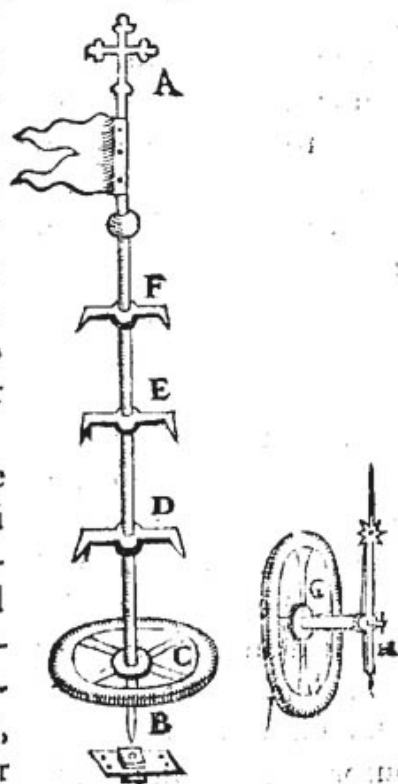
Anemoscopij Fabrica.

19

partes diuisionem, accuratius impositis nominibus, haberemus. Hinc etiam fit hos duos, & triginta ventos eandem ferè apud ceteras transmontanas nationes retinere germanorum appellationem, nihil omnino, aut certè parum admodum mutatam; licet Itali in suam ipsorum linguam ea nomina conuerterint. Harum igitur consideratio rerum, cum mihi vehementer hæreret, sæpius mecum ipse cogitavi, satis ne fieri posset, ut instrumentum aliquod verticale fabricaretur in pariete, in quo sanè venti, descriptis ad veterem & nouam partitionem, eorum nominibus, ij qui successiue flarent, indicarentur; arrepta iam huius rei occasione ex Marmorea quadam turri, quam Athenis Andronicus Cyrestes Octohedram fabricauerat appolitis in quoque turris angulo singulis Ventorum capitibus, in uertice verò turris æneum locauerat pro vexillo Tritonem, is dextra manu virgam tenebat, qua, dum Vento circumageretur, supra quodpiam ex capitibus consistens, ecquis eorum spiraret, ostendebat. At verò, cum ex noua partitione haud facile factu esset, ut Triton ille præter ipsos principes ventos, eorundem etiam quartas ad unguem indicaret, ideo haud in iucundum ijs fore meum instrumentum existimaui, qui Ventorum obseruationibus delectantur, cum ex eo non solum quadrantes, sed quæuis etiam, uel minutissima particula conspici queat. Ac eo sanè libentius, magisq; fidens ad id muneris suscipiendum accessi, quod ex quodam sermone perceperam præstantes illos artifices, Florentinos homines, qui de Vulpariæ familia erant, uel fecisse, uel efficere cogitasse huiusmodi quandam instrumenti formam. Id autem instrumenti neque mehercule apud eos adhuc, neque alibi unquam uidi. quod & si nullas alias hucusque peragrauerim terras, præter quas Padus amnis, mare Mediterraneum, flumina Tanarus, & Tiber includunt, nihilominus nec audiui quenquam, quo cum ipse congressus fuerim, qui se uidisse, uel in aliquo opere legisse simile instrumentum diceret, ut contra multos audiui transmontanos, Hispanos inquam, Gallos, Germanos, & Pollonos, qui Bononia iter hoc anno fecere, quibus id instrumenti magnæ fuit admirationi, quasi nec ipsi id unquam uidissent antea, nec de eo uerbum ullum factum ab aliis audissent. Ut igitur in hac breui tractatione scribam ea, quæ multis huiusmodi conficiendis instrumentis, ipse sum expertus pro uaria murorum conuersione, & instrumentorum magnitudine, ad eorum commodum quibus id cordi erit, dico, Primum esse considerandum situm, ut satis sit apertus, & undique patens, uentis, præsertim principibus, ijsq; nec reflectentibus, circumflatus; Murus dehinc eligatur ita planè extructus, ut expeditus sit, & læuis; ut in eo magna quadam rota

possit effingi, cuius dimetiens quinque sit cubitorum saltem, ut omnium Ventorum, Græcorum, inquam, Latinorum, & Italicorum in scripta nomina recipiat. punctum deinde notetur in muro, quod erit ipsius rotæ centrum, relicta tamen quinque, vel sex cubitorum altitudine, præter eam, quæ satis erit ad ambitum rotæ, ad extruendam in ea turriculam, in cuius fastigio vexillum tam altè statuatur, ut maximam tecti superet altitudinem; totum autem illud spatium, quod est à centro rotæ ad turriculæ verticem esto ferrei stili longitudo, addito tamen ad hanc stili longitudinem cubiti besse, itaque stili inferius quàm rotæ centrum constitat, quæ quidem magnitudo tanta prorsus est, quanta hic à puncto C. ad B. punctum conspicitur. Quod autem ad ferramentorum, ac primò ad stili ferrei fabricam attinet, dico, ipsum pro longitudine, magis minusve crassum esse debere; quem enim hic Bononiæ in ædibus Cardinalis Palæoti confeci, quod longitudine triginta cubitorum esset, crassiorum duobus, ijsq; nec angustis digitis efformandum curavi, cum alterum, quem item Florentiæ Ioannis Baptiæ Cini gratia intruxeram, quod dimidio breuior esset, multò graciliorum effecissem, ac denique ea debet esse crassitudine stili, ut ad perpendiculum se possit erectum sustinere. quamobrem in aliquos is ferreos anulos ipsi muro infixos erit inferendus, circa quos, quoniam teres est, facile in orbem vertetur. Ea vero stili pars cui rota adhærescit, quadrangularis esto, eius autem mucro B. littera notatus, ut perpetuo seruetur acutus, ex temperato confietur calibe.

Pro stili longitudine plures, paucioresve figendi sunt in muro anuli, eo quo dictum est modo, & nos in punctis D. E. F. ad scripsimus, ut circumductus stili, semper ad perpendiculum stabilis, incurusq; permaneat. Illud autem aduertendum fore, ut ipse stili, quantumuis longissimus, facile couertatur tamen, suoq; fungatur munere, non secus, ac si breuior esset, modo rectus, & ad angulos rectos insittat. stili præterea ima cuspis ex optimo calibe temperata, in vasculo aneo insittat lucernæ factio nitatur, & conqueat, ut totum stili pondus illud sustinere queat. Nec illud cont-

Anemoscopij Fabrica.

21

tam interea, stilum si satis longus esse videatur, ex pluribus polle con-
 fici partibus, & vnâ cochleis conuecti, quò commodius erigendo tra-
 ctari, & cum opus sit deponi, demoliriq; possit. Binæ rotæ. C. & G.
 fiant ex solido ferro, vel ære, crassitudini mediij fermè digiti, quarum
 dimetiètes sint pedales, paulo plusuè minus, nisi velis in interna quoque
 domus parte, sicut in externa, idem instrumentum indicare, quod sanè
 præstat illud, quod in Cardinalis Palæoti ædibus extat. tunc enim ma-
 ior efficiendus ipsarum ambitus rotarum, itaque earum sit quasi cubiti
 mensura dimetiens, ac semi diameter ea sit magnitudine, vt basim, in
 qua lucerna iam antedicta, hæret, & vbi stilus insistit, admittere possit,
 axisq; G. H. sub ipsam basim transgrediatur, habeatq; duas indices sa-
 gittas, vt eodem tempore reuolutus, ventos interiori simul, & exteriori
 rota commonstret. Eadem planè sit vtriusque rotæ magnitudo, idèq;
 dentium numerus; itaque statim, ac informatæ fuerint, vnâ colligètur,
 èlimentur, dentesq; simul in vtraque rota incidantur, qui quidem den-
 tes sic efformandi sunt, vt non solum in cuspide sint acuti, sed præsefe-
 rant è transuerso quoque rotunditatem. ipsorum verò dentium nume-
 rûs pro rotarum magnitudine maior esto, vel minor, nihil enim ad rem
 ipsam, quotquot ij sint, refert, eum spirantium Ventorum opera fiat, vt
 in idem perpetuo signum ipsi recurrant. At verò tamè quadragesimus
 octauus numerus valde mihi videtur ad id accommodatus, quòd nec
 dentium ordinem perturbari sinit vòquam, & in quadrantibus, alijsq;
 partibus ipsos in idipsum punctum itatuar. Axis G. H. mediocris quæ-
 dam crassitudo satis est, in cuius vertice H. extra murum cōnectatur o-
 stensor. Circumagatur autem axis in anulo quodam ferreo; qui muro
 fuerit & ipse infixus; eodemq; modo in interiori parte alter omnino
 anulus efficiendus, vt conuersis rotis, conuertatur simul & axis. Hoc in
 loco non silebo ipsam instrumentum ex vnica tantum rota posse con-
 sistare, si loco. C. rotæ rochetus eadem in parte, stili confletur, sitq; G.
 rota instar earum quas habent Horologia, serpentinæq; appellantur.
 sed satius est binas efficere rotas. nara cum dentes in rota. C. magis di-
 stent à stilo quàm in rochetto, stilum profectò, maiori facilitate concit-
 tent oportet. notandum præterea, vt in muro secundum cètrum ipsius
 rotæ Ventorum fenestrella exædificetur, in qua reliquæ ponantur rotæ,
 fiatq; in interiori muri parte canaliculus, quo stilus obducatur, & in sum-
 mo vertice stili sub ipsam vexillum plumbea, vel ænea conficiatur lami-
 na, quæ aquas arceat, ne ex vexillo per stylum defluentes, ita rotas per-
 fundant. Circulus Ventorum in muro diuidatur obseruata, & pri-
 scorum, & recentium diuisione, eò prorsus modo, quo traditum est in

Anemographia, appolitis Græcis Latinis, & Italis nominibus, eo planè ordine; quo sunt in ipsa tractatione posita. Illud denique aduertendum restat, utinam expendatur, quam in partem vergat. qua in re principum Ventorum tantum, Septentrionis inquam, Meridiei, Orientis, & Occidentis habenda nobis erit ratio, in reliquis enim sibus horum quattuor assumetur aliquis, qui loco sit propinquior. Si murus igitur, in quo rota Ventorum pingenda erit, ad Septentrionem vergat, Orientem in sinistra signabis, ex quo puncto incipiens, pergas ita scribere, ordineq; superius expolito progredi, deorsumq; dextram versus descendere, itaque collocerur in imò Ventus Auster, occidens à dextra, sursum verò Septentrio, reliqui intermedij, suo quisque loco statuatur: cæterum si murus ad Meridiem spectauerit, dextram Oriens, sinistram Occidens; imum rotæ Septentrio, verticem tenebit Auster. Quod si positus sit ad Orientem paries, ad dextram Septentrionem locato, ad sinistram Austrum; Orientem supra, inferius Occidentem. si contra ad Occidentem vergat, Septentrio sit in dextra, Auster, in sinistra, Oriens in imo, in vertice statuatur Occidens. His igitur ita constitutis, sagitta, non solum ad spirantis Venti nomen agerur, sed ad illam etiam orbis partem, vnde Ventus efflabit. Postremo cum instrumenta ferrea suo sita fuerint loco, & rota Ventorum picta, tunc conscensa turricula, meridiana ibi repperiatur linea, ad quam ita conuersum vexillum, ut eius acies Australem prorsus orbis partem adspiciat, immobile detineatur, ac interim sagitta in ima parte sic statuatur, ut supra Venti Septentrionis lineam insistat, qua rursus firmata, libera deinde di-

mittatur. Semper enim ad iam afflantem Ventum recur-

ret, & ad integram vexilli conuersionem, integram

quoque conficiet ostensionem, ac siue medianam,

siue trientem, siue quadrantem conficiat,

semper ipsi vexillo propter

tionem respondebit. Ac de

Anemoscopij Fabrica

hactenus.

NOMINA, ET SERIES VENTORVM
 IVXTA QVAMVIS DIVISIONEM, ET
 LINGVARVM AEVROPAE

QVATTVOR VENTI DVODECIM VENTI

HOMERI.	GRAECORVM.	LATINORVM.
1 ΕΥΡΟΣ.	1 ΑΠΗΛΙΩΤΗΣ.	SVBSOLANVS.
2 ΝΟΤΟΣ.	2 ΕΥΡΟΣ.	VVLTVRNVS.
3 ΖΕΦΥΡΟΣ.	3 ΦΟΙΝΙΚΙΑΣ.	EVROAVSTER.
4 ΒΟΡΕΑΣ.	4 ΝΟΤΟΣ.	AVSTER.
	5 ΑΥΒΟΝΟΤΟΣ.	AVSTERAFRICVS.
	6 ΑΥ.	AFRICVS.
	7 ΖΕΦΥΡΟΣ.	FAVONIVS.
	8 ΑΡΡΕΣΤΗΣ.	CORVS.
	9 ΘΡΑΚΙΑΣ.	CIRCIVS.
	10 ΒΟΡΕΑΣ.	SEPTENTRIO.
	11 ΜΕΣΗΣ.	AQVILO.
	12 ΚΑΙΚΙΑΣ.	HELLESPONTIVS.

OCTO VENTI. SEXDECIM VENTI

ANDRONICI Cirrhaeitis.	COMMVNES.
1 ΑΠΗΛΙΩΤΗΣ.	Subsolans.
2 ΕΥΡΟΣ.	Eurus.
3 ΝΟΤΟΣ.	Auster.
4 ΑΥ.	Africus.
5 ΖΕΦΥΡΟΣ.	Favonius.
6 ΑΡΡΕΣΤΗΣ.	Caurus.
7 ΑΠΑΡΚΤΙΑΣ.	Septentrio.
8 ΜΕΣΗΣ.	Aquilo.
	1 ΑΠΗΛΙΩΤΗΣ.
	2 ΕΥΡΟΣ.
	3 ΕΥΡΟΝΟΤΟΣ.
	4 ΦΟΙΝΙΚΙΑΣ.
	5 ΝΟΤΟΣ.
	6 ΑΥΒΟΝΟΤΟΣ.
	7 ΑΥ.
	8 ΥΡΕΣΠΕΡΟΣ.
	9 ΖΕΦΥΡΟΣ.
	10 ΑΡΡΕΣΤΗΣ.
	11 ΘΡΑΚΙΑΣ.
	12 ΑΠΑΡΚΤΙΑΣ.
	13 ΒΟΡΕΑΣ.
	14 ΜΕΣΗΣ.
	15 ΚΑΙΚΙΑΣ.
	Subsolans.
	Vulturus.
	Euroauster.
	Phenicias.
	Auster.
	Austroafricus.
	Africus.
	Subaesperus.
	Favonius.
	Caurus.
	Cortis.
	Circius.
	Septentrio.
	Aquilo.
	Supernas.
	Hellepontius.

24

XXIII VENTI
VITRUVII
Pollionis.XXXII VENTI
HYDROGRAPH.
Italorum.XXXII VENTI
Latini Hero.
Card.

	1 LEVANTE.	Subsolanus.
	2 Quarta di Levante Scirocco.	Vpewrus.
	3 Levante Scirocco.	Eurus.
	4 Quarta di Scirocco Levante.	Mescurus.
1 Solanus.	5 SCIROCCO.	Notapeliotes.
2 Ornithia.	6 Quarta di Scirocco Ostro.	Vpophenix.
3 Cacias.	7 Ostro Scirocco.	Phenix.
4 Eurus.	8 Quarta di Ostro Scirocco.	Mesophenix.
5 Vulturinus.	9 OSTRO.	Notus.
6 Euronotus.	10 Quarta di Ostro Garbino.	Mesolibonotus.
7 Auster.	11 Ostro Garbino.	Libonotus.
8 Altanus.	12 Quarta di Garbinostro.	Vpolibonotus.
9 Libonotus.	13 GARBINO, ouero Libeccio.	Notalibicus.
10 Africus.	14 Quarta di Garbinoponente.	Mesafricus.
11 Subuesperus.	15 Ponentegarbino.	Africus.
12 Argestes.	16 Quarta di Ponentegarbino.	Vpafricus.
13 Fauonius.	17 PONENTE.	Zephirus.
14 Etesia.	18 Quarta di Ponentemaestro.	Mesocorus.
15 Circius.	19 Ponentemaestro.	Corus.
16 Caurus.	20 Quarto di Maestroponente.	Vpocorus.
17 Corus.	21 MAESTRO.	Borolybicus.
18 Thrafcias.	22 Quarta di Maestrotromontana.	Vpocircius.
19 Septentrio.	23 Tromontanamaestro.	Circius.
20 Gallicus.	24 Quarta di Tromontanamestro.	Mesocircius.
21 Supernas.	25 TRAMONTANA.	Septentrio.
22 Aquilo.	26 Quarta di Tramontana greco.	Vpaquilo.
23 Boreas.	27 Tramontana greco.	Aquilo.
24 Carbasas.	28 Quarta di Grecotramontana.	Mesaquilo.
	29 GRECO.	Borhapeliotis.
	30 Quarta di Grecoleuante.	Vpocacias.
	31 Leuante greco.	Cacias.
	32 Quarta di Leuante greco.	Mesocacias.

NOMINA XXXII VENTORVM.

Germanica Caroli Magni Imp.	Gallica.	Hyspanica.	Italica.
1 Oosten.	<i>Est.</i>	<i>Est.</i>	<i>Leuante.</i>
2 Oost zuiden.	<i>Est. 4. ausudest.</i>	<i>Est. 4. asuest.</i>	
3 Oost zuidt Oost	<i>Est sudest.</i>	<i>Les sueste.</i>	
4 Zuydt Oosten Oost.	<i>Sudest 4. alest.</i>	<i>Sues. 4. alleste.</i>	
5 Zuydt Oost.	<i>Sudest.</i>	<i>Sueste.</i>	<i>Scirocco.</i>
6 Zuidt Oosten zuyd.	<i>Sudest. 4. ausud.</i>	<i>Sueste. 4. alsur.</i>	
7 Zuidt zuidt Oost.	<i>Sud sudest</i>	<i>Su sueste.</i>	
8 Zuydt ten Oosten.	<i>Sud. 4. ausudest.</i>	<i>Sur. 4. a sueste.</i>	
9 Zuyden.	<i>Sud.</i>	<i>Sur.</i>	<i>Ostro.</i>
10 Zuydt ten Vuesten.	<i>Sud. 4. ausudest.</i>	<i>Sur. 4. alsudest.</i>	
11 Zuydt, zuyd vueste.	<i>Sudjud Oest.</i>	<i>Su sudueste.</i>	
12 Zuydt Vueste zuidt.	<i>Sudoes. 4. a sud.</i>	<i>Sudueste. 4. alsur.</i>	
13 Zuydt vuest.	<i>Sudoes.</i>	<i>Sudueste.</i>	<i>Carbino.</i>
14 Zuydt vueste ten vueste.	<i>Sudoes. 4. aloest.</i>	<i>Sudueste 4. aloes.</i>	
15 Vuest zuydt Vuest.	<i>Oest Sudoes.</i>	<i>Oes sudueste.</i>	
16 Vuest ten zuyden.	<i>Oest. 4. asudoes.</i>	<i>Oes. 4. sudueste.</i>	
17 Vuesten.	<i>Oest.</i>	<i>Oeste.</i>	<i>Ponente.</i>
18 Vuest ten norden.	<i>Oest. 4. au Nortoes.</i>	<i>Oes. 4. al Noroes.</i>	
19 Vuest nordt Vuest.	<i>Oest nortoes.</i>	<i>Oes Noroes.</i>	
20 Noort Vueste vuest.	<i>Nortoes. 4. aloest.</i>	<i>Noroes. 4. aloest.</i>	
21 Noort Vuest.	<i>Nortoes.</i>	<i>Noroes.</i>	<i>Maestro.</i>
22 Noort vueste Noort.	<i>Nortoes. 4. aunort.</i>	<i>Noroes. 4. a nort.</i>	
23 Noort Noort vuest Noort Oest.	<i>Nortoes.</i>	<i>Noroes.</i>	
24 Noort ten Vuesten.	<i>Nort. 4. aunort Oest.</i>	<i>Nor. 4. a Noroes.</i>	
25 Noorden.	<i>Nort.</i>	<i>Norte.</i>	<i>Tramontana</i>
26 Noort ten Oesten.	<i>Nort. 4. aunorten.</i>	<i>Nort. 4. a nordeste.</i>	
27 Noort noort Oest Noort, nort est.	<i>Nort, nort est.</i>	<i>Nornordeste.</i>	
28 Noort Oest Noort Noort est. 4. aunort.	<i>Nort est. 4. aunort.</i>	<i>Norde. 4. a nort.</i>	
29 Noort Oest.	<i>Nort est.</i>	<i>Nordeste.</i>	<i>Greco.</i>
30 Noort Oest Oest.	<i>Nort est. 4. alest.</i>	<i>Nord. 4. alles.</i>	
31 Oost Nordt Oost.	<i>Est Nort est.</i>	<i>Les Nord'este.</i>	
32 Oost ten Noorden.	<i>Est. 4. aunortest.</i>	<i>Les. 4. a nord.</i>	

FINIS.

MARCI

MARCI MANILII CARMEN.

LIB. III. CAP. III.

QUATUOR in partes cæli
describitur orbis.

Nascentem : lapsumq; diem,
mediosq; calores,

Teg; Helice, totidem venti de
partibus isæm

Erumpunt, secumq; gerunt per inania bellum.

Aster ab axe ruit Boreas, fugit Eurus abortu.

Auster amat medium solem, Zephyrusq; profundum.

Hos inter bina medijs è partibus aura

Expirant similes mutato nomine flatus.

ANT. GIGANTIS.

NON ita perturbant terras, atq; aquora venti,
Ut mentis requiem culpa scelusq; ruunt.

ISTITUTO E MUSEO
DI STORIA DELLA SCIENZA